

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Název práce: Možnosti psychobiografie v českém kulturním prostředí

Autor práce: Bc. Aneta Flíčková

Vedoucí práce: PhDr. Martin Brummer, Ph.D.

Předkládaná práce je zaměřena na psychobiografický výzkum. S ním má autorka již zkušenosti v rámci své bakalářské práce *Psychobiografie Jindřich VIII.* Ve své diplomové práci se rozhodla pokračovat v psychobiografickém výzkumu, nyní však již nezaměřeném na jeden subjekt, ale na několik osob (Stříbrný, Beneš, Kramář), čímž se rovněž výrazně změnil hlavní cíl výzkumu. Jak popisuje sama autorka: „hodnotím kvalitu dostupných pramenů, nalézám jednotné vzorce chování a uvažování u jednotlivých subjektů, navrhuji interpretace těchto vzorců podle zvolených teorií a hodnotím využitelnost vybraných teorií a popisují výhody a nevýhody daných teorií“ (s. 1). Cílem tedy bylo zhodnotit možnosti využití psychobiografického přístupu na vybrané osoby a porovnat aplikaci vybraných psychologických teorií.

Práci můžeme zařadit mezi texty komparativní psychobiografie, což je oblast, která je v psychobiografickém přístupu méně zastoupená, nejspíš mj. pro relativně obtížnou a časově náročnou práci s prameny, který výzkum vyžaduje. Přesto se autorka rozhodla výzkum realizovat, nikoli s ambicí vytvořit propracované psychobiografie jednotlivých osob (což by byl úkol překračující významně formát práce), ale s výše zmíněnými cíli. Vytvoření psychologických „medailonků“ tří subjektů je součástí cíle posouzení možností realizace psychobiografického výzkumu zaměřeného na český subjekt (viz název práce), současně, jak autorka uvádí, může vést k sepsání navazující plnohodnotné psychobiografie jednoho z vybraných subjektů. V neposlední řadě práce čtenáři umožňuje seznámit se se základními možnostmi a limity multi-psychobiografického výzkumu.

Text je vzhledem k povaze práce klasicky dělen na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části nalezneme základní informace týkající se psychobiografického výzkumu a jeho zásad, dále pak popis historického zasazení vybraných osob a konečně popis dvou využitých teorií.

Popis psychobiografického výzkumu splňuje svůj účel uvedení čtenáře do zvolené problematiky. Za důležité považují vypsání „indikátorů psychobiografické významnosti“, které spolu s popisem prototypických scén dávají čtenáři základní vhled do možností kódování pramenného materiálu. Nově autorka popisuje politické pojetí psychobiografie Avnera Falka, především možné rizika politické psychobiografie, se kterými by se měl psychobiograf vypořádat.

Popis využitých teoretických modelů je poměrně stručný, ale plní funkci rámcového seznámení s teoriemi. Pro realizaci výzkumu si autorka vybrala teorie Heinze Kohuta a Alfreda Adlera. Co považují za velmi přínosné je popis historického zasazení vybraných subjektů (s. 14 - 19). Autorka zde překračuje hranici psychologie, nikoli však samoúčelně. Popisem historických reálií se upozorňuje na historickou podmíněnost analyzovaných materiálů, bez jejíž znalosti není možné kvalitní psychobiografii napsat. Důležité je podání vysvětlení několika termínů,

kteře jsou podstatné pro následný popis osobností jednotlivých subjektů (např. mladočeši, staročeši apod.), popis některých termínů však chybí (např. panslavismus).

Výzkumná část se zaměřuje na samotný popis osobností tří subjektů. U každého subjektu jsou uvedeny základní biografické údaje, dále pak z pohledu autorky podstatné informace, které získala analýzou pramenů a které jsou rozříděny do hlavních kategorií. Následně na subjekty aplikuje vybrané teorie.

Jak uvádí sama autorka, ze tří analyzovaných osob získáváme nejméně informací ke Stříbrnému. Z toho důvodu nebylo na data možné aplikovat vybrané teorie. Jak ale sama autorka dodává, přínosem analýzy jeho pamětí je přinejmenším upozornění na nevhodnost subjektu k vytvoření obsáhlé psychobiografie.

V případě popisu Benešovy osobnosti se dozvídáme o jeho silném Superegu, jež bylo značně ovlivněné postavou Masaryka a které výrazně ovlivňovalo jeho rozhodování. Částečně se tím objasňuje rigidní setrvávání na pozici Francie a Velké Británie v letech před vypuknutím druhé světové války, případě Benešův kladný vztah ke Spojeným státům americkým. Předložena byla teze o vyhýbavém vzorci chování, která by rovněž mohla pomoci k vysvětlení specifického Benešova jednání v období pohraniční krize a Mnichovské dohody.

Za pro čtenáře i teoretika nejzajímavější z popisované trojice považují popis Kramářovy osobnosti. Autorka výstižně charakterizuje politikovy hlavní povahové rysy a dává je do souvislosti s jeho životem, především s jeho kariérní dráhou. Přesvědčivě komentuje rozhodnutí Kramářova života, objasňuje Kramářův výběr rezidence a popisuje důvod specifické interakce se svými kolegy. Popisovaný (na první pohled chaotický) život dostává srozumitelnější a ucelenější kontury, což je jedním z hlavních cílů psychobiografie.

V poslední kapitole autorka popisuje využitelnost jednotlivých subjektů pro sepsání samostatné psychobiografie, dále pak využitelnost dvou vybraných teorií pro aplikaci na data získaná z pamětí. Celkově se jí daří naplnit hlavní cíle práce - předkládá čtenáři základní vřled do psychologického prožívání dvou ze tří vybraných osob, nabízí možnost pokračovat ve vypracování plnohodnotné psychobiografie jednoho z nich a stručně uvádí podmínky pro možnosti aplikace dvou teorií.

Práce splňuje nároky kladené na diplomovou práci. Rozsah práce a výběr použité literatury odpovídá zvolenému formátu. V textu nalézáme několik překlepů a stylistických neobratností. Na několika místech se části textu opakují. Celkově však uvedené jevy nenarušují srozumitelnost textu. Práci považují za přínosný příspěvek české psychobiografické scéně.

Spolupráce s autorkou byla na dobré úrovni, několikrát se mnou práci konzultovala, aktivně vybrala subjekty pro svůj výzkum, reagovala na mé připomínky k textu a aktivně navrhované změny implementovala.

Otázky k obhajobě:

1) Jaké indikátory psychologické významnosti (s. 4 – 6) byly ve vaší analýze nejčastěji obsaženy (kromě „frekvence“)? Jsou dle vašeho názoru některé indikátory významnější pro následnou tvorbu kategorií? Zdůvodněte.

2) V závěru uvádíte, že „paměti Jiřího Stříbrného by mohly být lépe interpretovatelné skřze odlišně zvolenou optiku“ (s. 85). Jaký odlišný teoretický rámeč byste navrhla pro aplikaci na data získaná analýzou pamětí Stříbrného? Zdůvodněte svůj výběr.

Práci doporučuji k obhajobě.

Martin Brummer

V Praze 16.5.2024

